

Sygn. akt II Ca 338/13

POSTANOWIENIE

Dnia 13 czerwca 2013 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie II Wydział Cywilny – Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący Sędzia Sądu Okręgowego Dariusz Iskra (sprawozdawca)

Sędziowie: Sędzia Sądu Okręgowego Magdalena Kuczyńska

Sędzia Sądu Okręgowego Tomasz Lebowa

Protokolant Joanna Malena

po rozpoznaniu w dniu 13 czerwca 2013 roku w Lublinie, na rozprawie

sprawy z wniosku M. S.

z udziałem M. T. W., R. W. (1), D. W., R. W. (2) i S. W.

o stwierdzenie nabycia spadku po T. W.

na skutek apelacji wnioskodawczyni od postanowienia Sądu Rejonowego w Białej Podlaskiej z dnia 18 lutego 2013 roku, w sprawie I Ns 16138/12

postanawia:

I. zmienić zaskarżone postanowienie w punkcie I w ten sposób, że stwierdzić, że spadek po T. W., zmarłej w dniu 21 maja 2012 roku w B. i tutaj ostatnio zamieszkałej, nabyły na podstawie ustawy dzieci – M. S., M. T. W., R. W. (1), D. W. i R. W. (2), z dobrodziejstwem inwentarza, po 1/5 (jednej piątej) części każde z nich;

II. oddalić apelację w pozostałej części.

Sygn. akt II Ca 338/13

UZASADNIENIE

We wniosku złożonym do Sądu Rejonowego w Białej Podlaskiej w dniu 28 listopada 2012 roku M. S. wniosła o stwierdzenie nabycia spadku po T. W., zmarłej w dniu 21 maja 2012 roku w B., ostatnio zamieszkałej w B. (k. 2-2v).

*

Postanowieniem z dnia 18 lutego 2013 roku Sąd Rejonowy w Białej Podlaskiej postanowił:

I. stwierdzić, że spadek po T. W., zmarłej w dniu 21 maja 2012 roku w B., ostatnio zamieszkałej w B., z dobrodziejstwem inwentarza, na podstawie ustawy nabyli: mąż – S. W. (syn G. i H.) w 1/4 części oraz dzieci – M. S. (córka S. i T.), M. T. W. (córka S. i T.), R. W. (1) (syn S. i T.), D. W. (córka S. i T.) i R. W. (2) (córka S. i T.) po 3/20 części każde z nich;

II. orzec, że każdy z uczestników ponosi koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie (k. 32).

*

Od postanowienia z dnia 18 lutego 2013 roku apelację wniosła M. S., zaskarżając postanowienie w całości i zarzucając „naruszenie przepisu art. 935¹ k.c. poprzez jego niezastosowanie w niniejszej sprawie, gdy była ku temu podstawa zarówno faktyczna, jak i prawna” (k. 35-36).

M. S. wniosła o zmianę postanowienia w całości, w ten sposób, aby stwierdzić, że spadek po T. W., zmarłej w dniu 21 maja 2012 roku w B. i tutaj ostatnio zamieszkałej, nabyły na podstawie ustawy, z dobrodziejstwem inwentarza, dzieci: M. S., M. T. W., R. W. (1), D. W. i R. W. (2), po 1/5 części każde z nich oraz orzeczenie, że każdy z uczestników ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie.

Na rozprawie apelacyjnej S. W. oświadczył, że przyłącza się do apelacji, natomiast D. W. oświadczyła, że zgadza się z apelacją (k. 69v).

*

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja wnioskodawczyni jest zasadna prawie w całości.

Na wstępie należy wskazać, że pomimo niesporządzenia przez Sąd pierwszej instancji uzasadnienia postanowienia z dnia 18 lutego 2013 roku możliwe jest rozpoznanie i rozstrzygnięcie apelacji przez Sąd Okręgowy, w tym także rozpoznanie istoty sprawy.

Ocenę zasadności apelacji należy poprzedzić następującymi ustaleniami:

T. W. zmarła w dniu 21 maja 2012 roku. Ostatnie jej miejsce zamieszkania znajdowało się w B. (k. 3 – odpis skrócony aktu zgonu).

W chwili śmierci T. W. pozostawała w związku małżeńskim ze S. W., z tym, że wyrokiem z dnia 16 maja 2005 roku, wydanym w sprawie III C 5028/04, Sąd Okręgowy w Lublinie orzekł separację bez orzekania o winie związku małżeńskiego T. W. i S. F. W.. Wyrok z dnia 16 maja 2005 roku uprawomocnił się z upływem dnia 6 czerwca 2005 roku (k. 4 – odpis skrócony aktu małżeństwa; k. 22 akt II C 5028/04 – wyrok Sądu Okręgowego w Lublinie).

T. W. w chwili śmierci miała pięcioro dzieci: M. S., M. T. W., R. W. (1), D. W. i R. W. (2) (k. 5-9 – odpisy skrócone aktów urodzenia; k. 29 – kserokopia decyzji z dnia 29 października 2012 roku o zmianie nazwiska M. W. (2) na nazwisko (...)).

T. W. nie sporządziła testamentu. Spadkodawczyni nie miała innych dzieci. Nikt ze spadkobierców nie złożył oświadczenia o odrzuceniu spadku, ani też nie zrzekł się dziedziczenia. Żaden ze spadkobierców nie został uznany przez sąd za niegodnego dziedziczenia (k. 30v – zapewnienie spadkowe złożone przez M. S. na rozprawie przed Sądem pierwszej instancji).

Powyzszy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie powołanych wyżej dokumentów oraz na podstawie zapewnienia złożonego przez M. S..

Dokumenty stanowiące podstawę ustaleń faktycznych w rozpoznawanej sprawie są dokumentami urzędowymi, a więc stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone (art. 244 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.). Wnioskodawczyni i uczestnicy nie kwestionowali autentyczności, jak również prawdziwości treści wskazanych wyżej dokumentów. Autentyczność dokumentów i prawdziwość ich treści nie budzą również wątpliwości Sądu Okręgowego.

Zapewnienie złożone przez M. S. jest wiarygodne. W szczególności znajduje potwierdzenie w zawartych w aktach sprawy dowodach z dokumentów.

W związku z tym, że T. W. nie sporządziła testamentu następuje dziedziczenie ustawowe co do całości spadku po niej (art. 926 § 2 k.c.).

Przepis art. 931 § 1 k.c. stanowi, że w pierwszej kolejności powołane są z ustawy do spadku dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek; dziedziczą oni w częściach równych. Jednakże część przypadająca małżonkowi nie może być mniejsza niż jedna czwarta całości spadku.

Przepis art. 935¹ k.c. stanowi, że przepisów o powołaniu do dziedziczenia z ustawy nie stosuje się do małżonka spadkodawcy pozostającego w separacji.

W związku z tym, że S. F. W. pozostawał w separacji z T. W. w chwili jej śmierci, nie jest powołany do dziedziczenia z ustawy po swojej żonie. Spadek po T. W. dziedziczą zatem na podstawie ustawy jej dzieci, w częściach równych.

Spadkobiercy ustawowi nie składali oświadczeń o przyjęciu spadku. W związku z tym, że część spadkobierców T. W. była małoletnia, brak oświadczenia w imieniu tych spadkobierców w ustawowym terminie jest jednoznaczny z przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza (art. 1015 § 2 zd. 2 k.c. w zw. z art. 1015 § 1 k.c.).

W odniesieniu do pełnoletnich spadkobierców miał zastosowanie przepis art. 1016 k.c., który stanowi, że jeżeli jeden ze spadkobierców przyjął spadek z dobrodziejstwem inwentarza, uważa się, że także spadkobiercy, którzy nie złożyli w terminie żadnego oświadczenia, przyjęli spadek z dobrodziejstwem inwentarza.

÷

Mając na uwadze powyższe rozważania, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy postanowił zmienić zaskarżone postanowienie w punkcie I w ten sposób, że stwierdzić, że spadek po T. W., zmarłej w dniu 21 maja 2012 roku w B.i tutaj ostatnio zamieszkałej, nabyły na podstawie ustawy dzieci – M. S., M. T. W., R. W. (1), D. W. i R. W. (2), z dobrodziejstwem inwentarza, po 1/5 części każde z nich.

W związku z tym, że w rozpoznawanej sprawie Sąd pierwszej instancji nie sporządził uzasadnienia postanowienia z dnia 18 lutego 2013 roku, nie jest możliwe jednoznaczne stwierdzenie, czy nieprawidłowość postanowienia Sądu pierwszej instancji w zakresie rozstrzygnięcia o żądaniu wniosku jest skutkiem nieprawidłowych ustaleń faktycznych, czy też skutkiem naruszenia prawa materialnego przez niezastosowanie przepisu art. 935¹ k.c., ewentualnie przez błędną wykładnię tego przepisu.

(A) Jeżeli Sąd Rejonowy, wydając postanowienie, ustalił, że T. W. i S. F. W. nie pozostawali w separacji w chwili śmierci T. W., to Sąd ten dokonał błędnych ustaleń faktycznych. Nie wiadomo, czy było to wynikiem nieprawidłowej oceny dokumentu znajdującego się na karcie 4 (odpisu skróconego aktu małżeństwa) i uznania go za częściowo niewiarygodny, czy też wynikiem sprzeczności między ustaleniami faktycznymi a zebranymi dowodami. Ten ostatni wypadek zachodziłby wówczas, gdyby Sąd Rejonowy uznał wskazany dokument za wiarygodny i przyjął za podstawę ustaleń faktycznych, a tylko przez nieuwagę, pominął przy dokonywaniu ustaleń tę część dokumentu, w której widnieje adnotacja o prawomocnym orzeczeniu separacji małżonków.

Jeżeli zatem Sąd Rejonowy dokonał błędnych ustaleń faktycznych, to podniesiony w apelacji zarzut naruszenia przepisu art. 935¹ k.c. nie jest uzasadniony. Naruszenie prawa materialnego może bowiem nastąpić bądź przez jego błędną wykładnię, bądź przez jego niewłaściwe zastosowanie, nie zaś przez błędne ustalenia faktyczne¹. Zarzut naruszenia prawa materialnego ma rację bytu wówczas, gdy sąd dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, a tylko nie zastosował odpowiednich przepisów prawa materialnego, niewłaściwie je zastosował lub też dokonał błędnej ich wykładni. W takich wypadkach naruszenie prawa materialnego ma charakter pierwotny i może stanowić podstawę zarzutu apelacyjnego.

Jeżeli natomiast sąd pierwszej instancji dokona nieprawidłowych ustaleń faktycznych i stosownie do tych ustaleń zastosuje lub nie określone przepisy prawa materialnego, to naruszenie prawa materialnego ma charakter wtórny, gdyż jest pochodną nieprawidłowych ustaleń faktycznych. W takim wypadku nie następuje naruszenie prawa materialnego w znaczeniu ścisłym, a podnoszenie wówczas takiego zarzutu jest bezprzedmiotowe.

(B) Jeżeli Sąd Rejonowy, wydając postanowienie, ustalił, że T. W.i S. F. W. pozostawali w separacji w chwili śmierci T. W., to Sąd ten naruszył przepis art. 935¹ k.c. Nie jest jednak możliwe wskazanie, czy w omawianym wypadku naruszenie przepisu art. 935¹ k.c. nastąpiło przez jego niezastosowanie samoistne, czy też przez błędną wykładnię tego przepisu, która w konsekwencji doprowadziła do jego niezastosowania.

*

Apelacja jest bezzasadna w części, w jakiej zakresem zaskarżenia objęte jest rozstrzygnięcie zawarte w punkcie II postanowienia z dnia 18 lutego 2013 roku.

W punkcie II postanowienia Sąd Rejonowy orzekł o kosztach postępowania w pierwszej instancji, stwierdzając, że każdy z uczestników ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie. Rozstrzygnięcie tego rodzaju wydane zostało na podstawie art. 520 § 1 k.p.c. i oznacza, że wszyscy uczestnicy (w tym wnioskodawczyni) nie mają obowiązku zwrotu kosztów postępowania innym uczestnikom, ani też sami są uprawnieni do otrzymania zwrotu kosztów postępowania za pierwszą instancję.

Pomimo zmiany przez Sąd Okręgowy postanowienia Sądu Rejonowego w Białej Podlaskiej w punkcie I, nie zaszyły okoliczności, które uzasadniałyby odstępianie od określonej w art. 520 § 1 k.p.c. zasady orzekania o kosztach w postępowaniu nieprocesowym w pierwszej instancji. W związku z tym apelacja wnioskodawczyni podlegała w tej części oddaleniu. Zwrócić należy przy tym uwagę, że zawarty w apelacji wniosek o zmianę postanowienia w omawianym zakresie, nie różni się pod względem treści od rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji.

*

Sąd Okręgowy nie zamieszczał w postanowieniu rozstrzygnięcia o kosztach postępowania odwoławczego.

Roszczenie wnioskodawczyni o zwrot tych kosztów wygasło na podstawie art. 109 § 1 zd. 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., gdyż wnioskodawczyni nie złożyła Sądowi Okręgowemu spisu kosztów, ani też nie zgłosiła wniosku o przyznanie kosztów według norm przepisanych.

Z kolei uczestnicy nie podnieśli w postępowaniu odwoławczym żadnych kosztów, które z urzędu podlegałyby zasądzeniu na ich rzecz (art. 109 § 1 zd. 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

*

Z tych wszystkich względów i na podstawie powołanych wyżej przepisów Sąd Okręgowy orzekł jak w postanowieniu.

1 Por.: postanowienie SN z dnia 28 maja 1999 roku, I CKN 276/99, Prokuratura i Prawo 1999, nr 11-12, poz. 34; wyrok SN z dnia 19 stycznia 1998 roku, I CKN 424/97, OSN C 1998, z. 9, poz. 36; uzasadnienie postanowienia z dnia 28 marca 2003 roku, IV CKN 1961/00, Lex nr 80241.